

Роден Глас

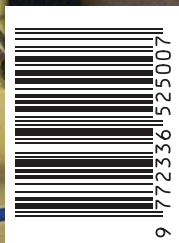
**Президентът Румен Радев
се среща с представители
на българската диаспора в Чехия**

**Г-жа Десислава Радева
на посещение в БСУ „Д-р П. Берон“**

**Български неравноделни ритми
разлюляха Староместкия площад в Прага**

**В търсене на човешкото и красивото
140 години от рождението
на Владимир Димитров-Майстора**

Zahrabaný kostel sv. Demetra v Patalenici

Към хоризонтите на човешката душа

През април 2020 г. българската общност в Бърно се готвеше да отбележи 144-годишнина от Априлското въстание в присъствието на един специален гост от България – писателят Георги Балабанов от град Генерал Тошево, област Добрич. Поканите бяха готови, мястото на срещата определено – в Голямата зала на Централната градска библиотека „Иржи Махен“*. Това мероприятие се организираше от Българското сдружение в Бърно и фондация „Вигория“. За съжаление, мерките, предприети във връзка с корона вируса и последвалите вълни на пандемията, попречиха срещата с Г. Балабанов да се осъществи. Макар и накратко ще се опитам да разкажа за този съвременен писател, който живее и твори в Североизточна България.

Когато се спомене Добруджа и писатели, неминуемо се сещаме за Йордан Йовков – класик на българската литература, творил в първата половина на двадесети век. Йовков не е роден в Добруджа, но е работил като учител там. Неговата проникновеност в човешката душа и литературен талант го правят най-големият творец, пресъздал душевността на добруджанеца в историческото време, в което живее. Георги Балабанов е не само голям почитател и познавач на творчеството на Йовков, той е и негов последовател в литературното си творчество. Творбите на писателя, създадени почти век по-късно след Йовков, продължават да разширяват хоризонтите на човешката душа. Въпреки външната промяна в социалния живот на хората, разбирането за любов, доброта, чистота на душата, щедрост на духа, остават непреходни. В творбите си писателят предава чрез един неповторим, докосващ читателя, литературен изказ, богатите нюанси в човешката душа на героите от своето съвремие.

Георги Балабанов е роден в с. Краище на 10 февруари 1947 година. Средно образование завършва в Селскостопанския техникум „Тимирязев“, гр. Толбухин (Добрич). Любовта му към литературата обаче надделява и той продължава образованието си в СУ „Св. Климент Охридски“ – специалност „Българска филология“. Двадесет години е главен редактор на в. „Добруджански глас“ (гр. Ген. Тошево), сътрудничи

на 16 окръжни и национални вестника и радиа. Печели национални награди за разкази, очерци, кореспонденции. След политическите промени през 1989 г., поради критичното си отношение към „грабителската политика на тези, които дойдоха на власт и безогледно разрушиха базата на ТКЗС, предприятия и всичко, което беше изградено с огромен труд“, той се обръща към специалността, придобита в средното си образование, и започва да обработва земя. „Тогава напуснах редакцията и като човек, израсъл на село сред трудовете хора, реших, че там ще бъде и моята съдба и ще съм най-полезен за обществото“ – казва Г. Балабанов. Взема смели решения, заеми за закупуване на техника и, с присъщото за рода му трудолюбие, се впуска в новата авантюра. Пос-

ледвалите години и резултатите от труда му са щедър отговор на любовта към земята и ентузиазма, с който я обработва. Ангажираността му към писаното слово обаче остава, макар и като хоби, защото той не е вече писател „на бюро“, а арендатор, в чието ежедневие героите от произведенията му продължават да се формират и изживяват „от плът и кръв“, независимо дали е на трактора, пътувайки от полето до дома си или е на почивка. Получава се една невероятна амалгама от работата в полето на материалното и духовното. Постига високи резултати и в двете полета на изява, обявен е за единствения у нас и света арендатор-писател. През 2010 г. Балабанов печели две литературни награди – за най-добър разказ на Съюза на краеведите в България и от Първия национален конкурс на свободното слово „Жажда“ в Сливен. През 2011 г. е удостоен с Първа награда за разказ в националния конкурс „Елате ни вижте“. Писателят пише стихове, изявява се като майстор на разказа, като драматург (седем пиеси), а също и като краевед и есеист. Ето някои от заглавията на неговите книги: „Заложени сърца“, „Очите на светлината“, „Скръбта на тишината“, „Пролетни ветрове“, „Мълчаливи хоризонти“, „История на село Краище“, „Молитва за земята“, „Лицето на доброто“. Той е автор на дванадесет книги и сборници с разкази. В тях се изявява като талантлив и стойностен съвременен белетрист. Подобно на Йовков е болезнено чувствителен към проблемите на

българското село. Героите на автора са движени от животворната любов към родната земя, към дом и Родина. Без да изпада в битовизъм, той търси в своите герои психологическите им измерения с тънко вглеждане в душите им, извежда вярата, надеждата и човеколюбието на преден план. „В съвременната българска литература няма подобен славослов към нашата кърмилница, към свещената българска земя, върху която битуваме и която ни дава живот“ – казва литературният критик Марин Кадиев за думите на героя от разказа „Шепа пръст“ към сина си: „Помни, сине, земята, земята е магията на един народ, колко войни и колко кръв се е проливало за нея. Сега има какви ли не чудесии, но тя си остава все така близко до сърцето на всеки един от нас. Диша, живее и се предава на поколенията. Залюлеят ли се класовете на нивите по жътва, пламваше сърцето ми от магията за прибирането на хляба. Нея, земята, синко, не можеш да я гледаш със студени очи и само за пари. Тя си има свой глас, своя мъка и само този, който долавя с най-нежните струни на сърцето си това, той най-добре я познава и на него щедро се отплаща“.

Умението на писателя да контактува непринудено с публиката, да рецитира (не чете, а рецитира) вълнуващо разказите си, го прави желан събеседник при представяне на книгите му в различни градове в страната и лектор (без да чете) при литературни конференции за Йовков.

Големи са заслугите на Г. Балабанов за поддържане на връзките с българите в Молдова. От 2014 г. насам той организира всяка година литературен конкурс „България в моите мечти“ за средношколци с български корени от Молдова, изучаващи български език. Класираните на първите три места се награждават от писателя с десетдневна почивка в България – в младежките центрове Равда, Кранево и Ястребино. Почти всички от тези младежи продължават да учат в български висши учебни заведения. За висок духовен принос в развитие на културата на бесарабските българи през 2017 г. е удостоен със звани-

ето „Почетен гражданин на гр. Тараклия“ – Република Молдова.

Писателят получава и международно признание: неговите произведения са отпечатвани в Украйна, Башкирия, Сърбия, Македония и Молдова; участва в престижни антологии с разкази, издавани в САЩ (Чикаго), Русия, Сърбия (България също); носител е на международната награда за белетристика „Мелнешки вечери“; в „Стружките литературни вечери на поезията“ (Македония), които са с над петдесетгодишна

история, с участие на поети от 15 страни, през 2014 г. за първи път е представен български белетрист и книгата му „Мълчаливи хоризонти“; в единствения български театър зад граница – Молдова, са играни четири от неговите пиеси: „Белите гълъби“, „Професорът“, „На кръстопът“, „Посоки“ (тази постановка бесарабските българи представят на прегледа на театралните колективи в гр. Каварна, 2019 г., отличени са с приз и получават много висока оценка от проф. Елена Баева); на Литературния фестивал през есента на 2019 г. в гр. Баку, където от шестстотин участници в конкурса, е класиран между стотте автори от петдесет и две държави, поканени от домакините в Азербайджан; две от книгите му са преведени на македонски: („Лицето на доброто“, „Мълчаливи

хоризонти“) и на английски език („Камбаните на съвестта“ – „The Bells of Conscience“).

През ноември 2019 г. Георги Балабанов получава Втора награда за най-добър разказ в Националния литературен конкурс „Славянската духовност – културен код на българската национална идентичност“ на Славянското дружество в България. По покана на Дружеството на българите в Албания, в навечерието на 24 май 2020 г. писателят провежда вълнуващи срещи с български общности в различни градове. Заснетият филм за посещенията е излъчен по втори канал на албанската телевизия.

Г. Балабанов е зам. председател на СНБП (Съюз на независимите български писатели) (2016 г.), зам. председател на Съюза на краеведите в България (2017 г.) и член на Съюза на учените в България. Въпреки натовареното ежедневие на писателя, творческата му мисъл продължава да улавя вълнуващи случаи и персонажи от реалния живот и да ги пресъздава в запомнящи се герои на своите разкази. С присъщото си чувство за отговорност, подкрепя и конкурса „Земята на пеещите колелета“ (на Община Ген. Тошево), чиято цел е да продължи литературната традиция на Йовковия разказ, в който действията и персонажите са вдъхновени от хуманизма, трудолюбието на добруджанеца и стремежа към красота във всички нейни форми и проявления.

Тези, които са срещали Георги Балабанов или са били на литературни четения с него, неминуемо стигат до заключението, че той е един типичен носител на богатия, многопластов образ на добруджанеца. Обичта към земята-кърмилница изразява с всеотдаен труд, а малкото минути на отдых, той запълва с творческо вдъхновение, което ражда нови образи и нови книги, разказващи за родния край. ♦

*Библиотеката „Иржи Махен“ (knihovna Jiřího Mahena) в Бърно е най-голямата обществена градска библиотека в Моравия и втората по големина в Чешката република.

Жаравата

Още щом се показаха познатите височини на родното му село, Богомил намали скоростта на колата. Караше бавно, за да се наслади на прекрасните багри на поляните и цъфналите треви, отвори дори прозореца на колата, за да вдиша аромата им. Това му даваше нова, неподозираща сила.

Дълги години работи в чужбина и с помощта на близък приятел на семейството, завърши образованието си, реализира се на високо отговорна работа в новите компютърни технологии. Успя да спести много пари.

Родителите му починаха преди много години. Остана само баба му. Към нейния дом пътуваше, очакваше радост и щастие от нея, защото много я обичаше. Друго сега си мислеше той, как да намери най-доброто момиче... да създаде дом, семейство, но... мечтите му спираха готук, излитаха невидимо от сърцето му и отлитаха в природата около него. В това изоставено село може ли да има такова момиче? Едва ли! Но... кой знае, животът е многообразен и нещо все пак можеше да се случи, мъдро заключи той.

С тези мисли спря пред двора на баба си, а тя тъкмо излизаше с туба и отиваше на чешмата за вода.

– Боже Господи, каква изненада, видение ли е това? Чего, ти ли си?

– Ех, бабо, аз съм разбира се. Толкова години мечтаех да си гойда тук, и ето ме...

Баба му го презърна, съзлите ѝ рукнаха от щастие, нали дълго време очакваше милия си внук и когато се успокои, му каза:

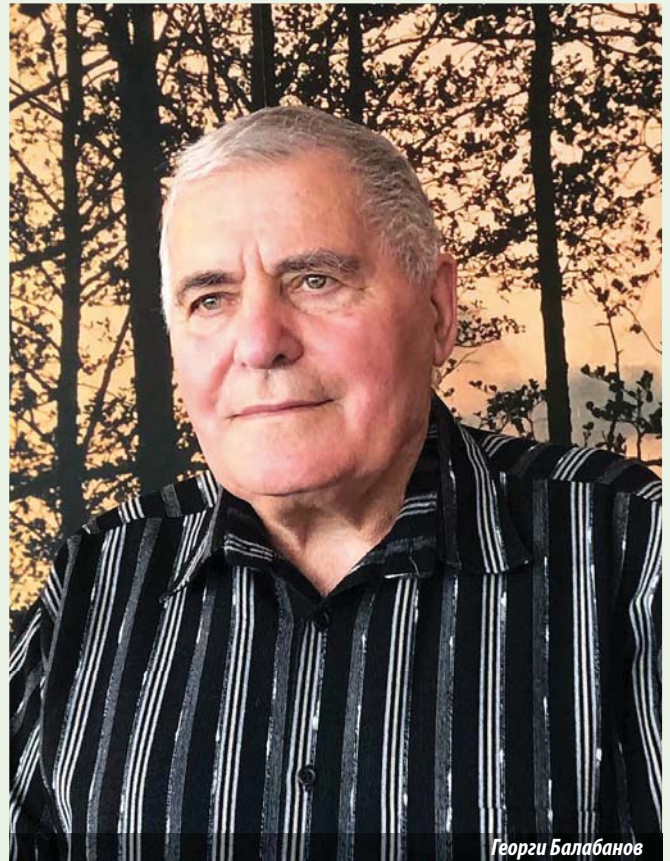
– Вземи тази туба, отиди долу на каменната чешма, на кайначето да напълниш прясна вода за пиене, а аз през това време ще приготвя набързо масата, за да те посрещна така, както съм си мечтала.

Богомил вървеше, оглеждаше всяко родно кътче на селото, а гушата му преливаше от радост. Стигна до чешмата, наведе се и загреба с шепи студена вода, за да се освежи. В този миг до него падна камъче, което образува малък фонтан в коритото. Помисли си, че се е търкулнало от каменистия сипеи, който бе над чешмата. Наслаждаваше се на този природен богат и с радостно пръхтене изживяваше своето удоволствие от него. Загреба за втори път със шепите си вода и в този миг второ камъче падна пак до него и образува друг фонтан.

– Странна работа – помисли си той – но в природата какво ли не се случва?

Повдигна очи и остана със широко отворена уста от изненада. На няколко метра горе, над него, стоеше усмихнатата Сирма, с няколко години по-малка от него, дошла на гости на своята леля, която също идваше за вода.

Тя се смееше тихо, а лицето ѝ озряно от топлото слънце, издаваше изключителна приветливост и загадъчност. Тогава си спомни как преди много години учеха заедно в местното училище. Изграеха все тук, а овчарите ги зонеха с пръчките да не замърсяват водата в коритата

Георги Балабанов

за овцете. Какви мили спомени!

– Третото камъче, ако го хвърля, ще падне в устата ти, че затвори я, може и муха да влезе в нея – смеейки се, заговори тя.

– Ами аз, такова – смотолевуи той – не съм очаквал в това изоставено село да видя такава красавица като теб!

– Сигурно ги има – отвърна му тя – щом съм тук, щом ме виждаш..., а позна ли ме?

– Може толкова много години да не съм те виждал, но си останала все същата приветлива, хубава, такова прекрасно момиче, каквото цял живот съм мечтал да срещна в живота си.

– Така ли? Интересно! Като в старите времена, когато младите са се срещали на чешмите за вода.

Слезе, ръкува се със него, а очите ѝ искрящи, сякаш още повече се впила в сърцето му. Гледаха се мъчаливо и двамата вече разбираха, че първите тръпки на любовта завладяха невидимо сърцата им.

Тя се върна при леля си и с голямо възмущение разказа за случилото се.

– Лельо, да знаеш какво хубаво момче срещнах на кайначето. Един такъв, рус, със сини очи, строен, ах, каква мечта!

– На кого е син? – попита я леля ѝ.

– От Димовите е, работил е много години във Франция и сега се е върнал тук, да види баба си и родния си край, но... има и нещо друго, което за мен си остава загадка, която аз ще разплета.

– Чуи ме – щастие то само е кацнало на рамото ти, не е момче за изпускане, пък и много пари има! А ти как

чувстваш всичко това? – попита я тя. – Виждаш и сама разбираш, че и на теб годините ти госта понатежаха, време е вече да създадеш свое семейство.

– Ех, много трудно се получават нещата при мен. С няколко момчета съм имала такива срещи, пламвала е искрата, но в последният миг, когато трябва да взема събоносното решение – не мога и не мога! Все нещо ми се случва и спирам готук.

– Да проверим какво казва съдбата, какво е знаменитото ти – продължи леля ѝ. – Нали знаеш, че аз съм гагата на селото, умея я тази работа. Отиди и вземи от гръвника две парченца трески и ела, ще заложим нишан.

Лелята взе керемидата, сложи на нея гръвцата, надrobi парченце вестник и ги запали.

– Ти сама виждаш, че вече е късно, ще оставим керемидата под сайванта и утре сутринта ще проверим какво е предсказанието. Ако възлените останат живи, жива ще е и твоята любов, тогава не се замисляй, върви чедо, върви по тази пътека, която сама те води към твоето щастие. Ако възлените угаснат, тогава нищо няма да стане.

Сирма стана и отнесе керемидата, а леля ѝ измърмори след себе си:

– Ще те ожена аз тебе, лудетино с лудетино, най-после ще намериш своя тих пристан в живота. Няма да разбереш как ще стане всичко това!

Легнаха си, а някъде в полунощ, когато пропяха първи петли, леля ѝ стана, презледа керемидата и видя, че възлените угасват, тогава взе две нови парчета, които беше приготвила предварително в колана на престилката си, напръска ги с вода, сложи ги отново вътре, и затрупа с изгоряла пепел.

В ранното утро Сирма скочи, нямаше търпение да види какво се е случило. Духна леко, пепелта се отвя в страни и тогава възлените блеснаха право в очите ѝ. Скочи и възторжено извика:

– Лельо, жива е жаравата на моята нова любов, жива! Макар и кратка тя започва да се разгаря все по-буино и с по-голяма сила. Този път реших. Той ще бъде!

Танцуваше на един крак щастлива, вече с поглед към звездите.

Леля ѝ се усмихна дяволито, погледна я, видя как ней-

ните очи грееха от радост, която угваше дълбоко от сърцето. Обърна се, прекръсти се и въздъхна с облекчение.

Вечерта Богомил носеше голям букет цветя. Искеше да отиде горе, на баира, където стърчеше самотна изгоряла круша. Там преди много години удари гръм и почина баща му. Сега искеше да положи цветя. Още като го видя Сирма, с радост и лице, греещо от щастие, се затича към него. Той разтвори широко ръце, тя го презърна и двамата застинаха обхванати от тръпките на новата, рогила се между тях любов.

– Ти си ми набрал и цветя? – Усмихна се тя.

– Да отидем до изгорялото гърво, сигурно си чувала, че там гръмотевица уби баща ми.

Вървяха бавно презърнати, щастливи и щом стигнаха, Богомил раздели букетът с цветя на две равни части.

– Прости ми татко, всички бяха за теб, но тук срещнах момичето, за което съм мечтал и половината ще поднеса на нея. Дойдох да ти искам прошка, да ми дадеш благословията си.

Тя го погледна и сякаш някаква тайнствена сила ги тласна. Те положиха едновременно цветята под гървото. Той пак я презърна и когато тя го пусна, посочи с пръст:

– Погледни в страни да видиш как от основата на крушата, след дълги години сега е избил ново зелено клонче. То ще бъде нашето гърво на живота, а мисля, че е и поздрав от баща ти за нас.

Вдигнаха очи, бели облаци плуваха над тях. Слънцето се показа и хвърли светъл лъч, който огря влюбените.

– Знаеш ли, тук преди много години момичетата са угвали с менци на рамо за вода. Момците са изчаквали, когато ги напълнят, и са напивали водата на тази, която много обичат и им е най-близка до сърцето. Така са припламвали първите искри на взаимната им обич. Така ни било писано, тук отново да се срещнем, на това свято място като тях, по вода ще ни върви! Никога не съм мислила, че за толкова кратко време ще изживея най-прекрасния миг в живота си.

Дочу се свистене на криле от птиче ято, минаващо над тях, а звукът им долташе и носеше тиха мелодия, която още повече изпълваше със радост и щастие сърцата им. ◆

На корицата: Из изложбата „Стъклен експрес ВГ/СЗ“ (Снимка: „Роден глас“)

